Rút a Noemi II

Původ materiálu
Alžběta Hatajová
Pořadí v lekci
19

Téma

Tady je tvé místo!

Cíl

Děti pochopí, že Bůh dává lidem nové začátky a bezpečné místo, a že i my můžeme být těmi, kdo druhým takové místo vytvářejí.

Pro učitele

Biblický text: Rt 3 + 4

Výkladové poznámky

Osoby:

- Noemi („rozkošná“ x „hořká“ – kvůli utrpení, které prožila);
- Rút („přítelkyně“): vdova po Noemině synu, stane se Bóazovou ženou;
- Bóaz („v něm je síla/záštita“): vážený, bohatý, bohabojný muž v Betlémě, Elímelekův příbuzný;
- jiný vykupitel: bližší příbuzný než Bóaz, jeho jméno není známo;
- starší města: městská rada, starší, moudří, rozumní muži, kteří zastupují lid, rozhodují, zajišťují pořádek, soudí atd.;
- Obéd („ctitel [Hospodinův]“): syn Rút a Bóaze, dědic Elímeleka, dědeček Davidův;

Dějiště:

- mlat u Betléma – veřejné místo pod městem, sloužilo k mlácení a větrání, tj. oddělování zrn od plev;
- Betlém: rodné město Noemi a nyní také město Rút díky putování za tchýní a sňatku s Bóazem;

- městská brána.

Ústřední téma

Noemi chce pro Rút najít „zázemí“. Najde ho u Bóaze, jejího vykupitele. Sám Bůh se postará o to, aby byly odstraněny všechny překážky a Rút se mohla stát Bóazovou ženou. Její život se díky sňatku s Bóazem stává bohatým. Bůh je dobrý také k Noemi – zabezpečil ji; je dobrý také k nám: poslal zastánce pro Rút, ale také Zastánce (Vykupitele) pro všechny lidi. Každý v něm může najít zázemí. Obéd, syn Rút a Bóaze, byl dědečkem Davida, z něhož nakonec vzešel náš Spasitel Ježíš Kristus.

Vysvětlení pojmů

Odpočinutí (3,1) – místo odpočinku, zázemí, domov, a tedy bezpečí, jistota a ochrana.

Humno (3,3). Starší název pro mlat = rovné místo (kus kamenité nebo pevné země) mimo obydlí, na větrném místě. Snopy se rozprostřou na zem a mlátí se klacky, kameny nebo dupáním zvířat. Poté se použije lopata nebo vidle a vymlácené obilí se hází do vzduchu. Vítr odfoukne plevy (prázdná stébla, vnější slupky) a těžké zrno padá zpět na zem.

Odkryla mu plášť v nohách a lehla si (3,7). Co položíš k nohám druhého, to mu zcela odevzdáš do moci a k dispozici.

Rozprostři (…) křídlo svého pláště (3,9) = Buď mou ochranou. Na „křídle“ – lemu pláště – se měly nosit střapce jako připomínka poslušnosti Božím přikázáním. Rút připomíná Bóazovi, že je podle zákona vykupitelem.

Brána (4,1) – vchod do města s přilehlým náměstím. Veřejné místo pro jednání, právní záležitosti, schůze, soudní jednání, informace od krále a proroků.

Zastánce (4,3) (vykupitel) – někdo, kdo vykupuje pole nebo majetek svého zchudlého příbuzného, nebo někdo, kdo se ožení s manželkou svého zemřelého bezdětného bratra nebo příbuzného. První syn z tohoto manželství je pak dědicem zemřelého. Bóaz by měl povinnost oženit se s vdovou po svém příbuzném, pokud by byl nejbližším příbuzným.

Závazek zachovat jméno zemřelého v jeho dědictví (4,5). Podle starověkého izraelského sociálního práva je vykupitelem ten člen rodiny, který je postiženému nejbližší příbuzný. Je povinen pomáhat v nouzi. K této pomoci patří také instituce levirátního manželství. Původně byl muž, jehož bratr zemřel, povinen oženit se s vdovou po svém bratrovi (srov. Dt 25,5 a násl.).

Zutí střevíce (4,7) = symbolický úkon pro uzavření smlouvy; svědectví, potvrzení. Nejbližší oprávněný příbuzný se vzdává svých práv ve prospěch Bóaze, takže Bóaz přebírá funkci vykupitele a vstupuje do manželství s Rút.

Úskalí

To, co Rút (navedená svou tchyní) bez reptání dělá, je hodně na hraně. V příběhu je to líčeno cudně, ale dalo by se to považovat za nemorální. Příběh ale vypráví „intriku víry“. Bible zná více takových příběhů, kde jednání osob není zrovna standardní, podle všech pravidel slušného chování – přesto je to jednání spravedlivé (o Rút se má někdo postarat). Rút velmi zřetelně žádá o to, aby se jí Bóaz zastal – totiž, aby si ji vzal za ženu.

Mohlo by se zdát, že Bóaz jako zastánce poslušně plní svůj úkol. K rozhodujícímu kroku – ujmout se pohanské přivandrovalkyně a zplodit s ní potomka – ho však přiměje Rút. Teprve tehdy se Bóaz „probere“, přizná se k Rút a v duchu levirátního ustanovení prohlašuje, že práva vykoupit pozemky, které patřily Elímelekovi a jeho synům, užije sám, aby zachoval jméno zemřelého.

Narozený potomek by měl být správně zařazen do Elímelekova rodu, nikoli do rodu Peresova, z něhož pocházel Bóaz.

Pro děti

Předškoláci

Hra „tvoření párů“

Pomůcky: deka

Rút a Bóaz jsou pár.

1. varianta: Děti utvoří dvojice a lehnou si po dvojicích na zem. Dvě z nich netvoří dvojici, ale jeden z nich bude lovit a ten druhý musí honem utíkat před lovcem a lehnout si vedle nějakého páru. Ten, vedle kterého leží, s ním utvoří pár, a tak se stane ten druhý ležící plonkovým (a tedy loveným) a musí honem utíkat a utvořit s někým nový pár. Když lovec někoho uloví, prohodí si role a utíká si k někomu lehnout.

2. varianta (s více dětmi): Vše je stejné, jen když lovec někoho uloví, podají si ruce, drží se a stávají se lovcem oba dva. Jakmile jsou čtyři, vytvoří dvě dvojice lovců.

Hra „Kdo jsi“?

Pomůcky: šátek

Jedno dítě si sedne se zavázanýma očima doprostřed kruhu. Vedoucí hry ukáže na jiné dítě. Toto dítě vydá zvuk – pípnutí/pískání/zpěv… Dítě uprostřed se snaží zjistit, kdo to je.

Hra ukazuje, jak těžké bylo pro Bóaze zjistit, kdo si to k němu lehl.

Mladší školní děti

Hra „rozpoznávání bot“

Pomůcky: deka

V Izraeli bylo tradicí, že když byla uzavřena nějaká dohoda, smlouva, bylo třeba tu dohodu nějak potvrdit. A lidé často neuměli psát, aby dohodu potvrdili svým podpisem. A tak měli jiné řešení – místo podpisu vzali svou botu a předali ji tomu, s kým svou dohodu uzavírali.

Jedno dítě stojí před dekou, ostatní za ní. Jedno z nich strčí své nohy pod deku. Pozná dítě, komu boty patří?

Hra „Kdo je zastánce?“

Pro Rút byli pouze dva možní zastánci. Nakonec se jí zastal Bóaz. My teď budeme hledat nějakého zastánce v naší hře. Může jím být kdokoliv. Musíme zjistit kdo je, kde je a podle čeho ho poznáme.

Pomůcky: Karty s informacemi (jméno, předmět, místo), herní list, tužky, něco, čím vyznačíte pole skupin (provázek). Okopírujte herní list tolikrát, kolik chcete skupin (ideálně 2–3)/pro jednotlivce; vystřihněte kartičky (každý dostane vždy tři kartičky, aby měli pro ostatní řešení).

Skupina si v terénu vyznačí své místo (cca 2 × 2 m). Nejprve na herním listu vyškrtají informace ze svých kartiček. Nyní je cílem zjistit informace od ostatních skupin.

Jedno dítě zůstává ve svém vymezeném prostoru, aby přijímalo a odškrtávalo informace v průběhu hry. Během hry tam mohou být maximálně dvě děti. Ostatní se snaží chytit děti z ostatních skupin. Pokud je někdo chycen, střihnou si („kámen – nůžky – papír“). Kdo prohraje, musí ukázat vrchní kartu a pak ji položit za ostatní. Dítě běží nahlásit zjištěnou informaci (potichu).

Až někdo zjistí všechny informace, hra končí.

Každá skupina může odhadnout, kdo je zastánce jiné skupiny, co je zač, kde je. Vyhrává skupina se správným řešením. Samozřejmě mohou vznikat i absurdní kombinace. Tip pro větší množství dětí: aby zvládly rozeznat které informace patří ke komu, je dobré je od sebe oddělit barevně – a tudíž i skupiny – např. barevnými krepáky na rukou apod.

Vytváření „Galerie předků“

Pomůcky: papíry, nůžky, něco na psaní

Bóaz, Rút a Obéd patří mezi Ježíšovy předky.

Papír poskládejte jako harmoniku. Vystřihněte postavu tak, aby zůstalo spojení s dalšími postavičkami přes ruku a nohu a rozložte. Nyní mohou děti na přední stranu napsat Ježíšovy předky, které znají (Bóaz, Rút, Obéd, David, Šalomoun, (…), Ježíš). Na zadní stranu mohou napsat své osobní předky (pradědeček, prababička, dědeček, babička, otec, matka, oni sami…).

Starší školní děti

Když byla Rút na poli a sbírala klasy obilí, Noemi možná doma pekla chleba. Měla spoustu času na přemýšlení. Na mysl jí přišel jeden izraelský zákon o zastánci/vykupiteli…

Co je to vykupitel/zastánce? *Děti zkouší vymyslet.*

Vykupitel/zastánce byl Boží nápad. On to přikázal (5. Mojžíšova 25,5 a dále): „Když zemře manžel a nemá děti, má se jeho bratr oženit s vdovou. A pokud pak spolu mají syna, pak to má být syn zemřelého – aby jeho jméno nezaniklo a rodina nevymřela.“ (Pokud neměl bratra, pak je na řadě další nejbližší příbuzný.)

„Dcero moje,“ řekla Noemi, když se Rút vrátila domů a odložila pytel s obilím. „Přemýšlela jsem o našem zastánci.“ – „No a?“ zeptala se Rút. „To mě zajímá.“ – „Rút, jsi ta nejlepší snacha, jaká existuje,“ pochválila ji Noemi. „Chci se ti nějak odvděčit. Potřebuješ místo, kde ti bude dobře. Kde nebudeš mít žádné starosti a žádný strach. Měla by ses vdát.“

Rút chtěla něco říct, ale Noemi pokračovala: „Bůh už ti otevřel dveře. On tě přivedl na pole Bóaze – našeho zastánce. Ale protože jsi vdova, musíš mu říct, aby si tě vzal. Navštiv ho! Dnes večer pracuje na mlatě.“ „Ty máš tedy přehled,“ řekla Rút a zasmála se. Pak se vykoupala, navoněla a oblékla si své nejlepší šaty. „Noemi, udělám všechno, co jsi mi řekla,“ slíbila Rút.

Bóaz byl na mlatě. Vymlácené obilí tam leželo na hromadě a bylo třeba ho proházet. Vzal lopatu a hodil ji do větru, který odvál slupky a zrna padala pročištěná na mlat. Když se

setmělo, posadil se k jídlu a pití. Měl radost z dobré úrody na betlémských polích. (Jméno Betlém znamená „dům chleba“. Nyní byl chleba opět dostatek).

Bóaz se pak uložil ke spánku poblíž obilí, aby v případě potřeby odehnal zloděje. Když usnul, Rút se k němu připlížila. Trochu nadzvedla přikrývku u jeho nohou a lehla si k němu. Bóaz se uprostřed noci probudil a vyděsil se, když zjistil, že u něj spí nějaká žena.

„Kdo jsi?“ zeptal se. „Jsem Rút, tvoje služebná. Prosím, ochraňuj mě. Ty jsi můj zastánce.“ Bóaz okamžitě pochopil, co tato slova znamenají. „Ať ti dobrý Bůh žehná!“ řekl. „Jsi milá žena. Líbí se mi, že jsi neutekla za jinými muži. Neboj se, splním ti tvé přání. Všichni ve městě totiž vědí, že jsi dobrá žena.“ Rút se začervenala, když ji Bóaz chválil. Ale on to v té tmě nemohl vidět. „Je tu ale ještě jiný zastánce,“ vysvětlil Bóaz. „Je příbuznější než já. Když se tě nezastane on, zastanu se tě já. Neboj se, já to nějak vymyslím.“ Než se rozednělo, Bóaz navrhl: „Jdi hned domů. Jinak si o nás budou lidé špitat nepěkné věci.“ Než Rút odešla, řekl: „Podrž si plášť, dám ti dárek pro Noemi.“ Pak do něj nasypal dvakrát tolik zrníček, než kolik Rút nasbírala první den. Ono dobré břemeno, které Rút nesla domů, sejmulo z Noemina srdce ještě mnohem těžší břemeno. Uvědomila si totiž, jak je Bůh dobrý a že ji zachrání z jejího strachu o obživu a o budoucnost.

„Rút, jak to probíhalo?“ zeptala se Noemi. „Vyprávěj, chci vědět všechno!“ Rút všechno vypověděla. Dokonce i to, že Bóaz slíbil, že to nějak vyřeší. „Počkej,“ řekla Noemi, „uvidíš, že on své slovo dodrží.“ Velmi brzy ráno běžel Bóaz k městské bráně. Představte si to jako nějaké tržiště – místo setkávání mnoha lidí. Každý, kdo vcházel do města nebo z něj vycházel, musel projít touto branou. Tušíte, s kým se chtěl Bóaz setkat? Poměrně brzy na něj narazil – na toho bližšího zastánce!

„Ahoj! Pojď sem prosím tebe, potřebuji s tebou mluvit.“ Muž přišel a Bóaz si pozval deset svědků – tzv. starších. Pak se pustil do práce: „Noemi se vrátila z Moábu. Chce prodat pole, které patřilo našemu příbuznému Elímelekovi. Napadlo mě, že ti to řeknu, abys ho mohl vykoupit. Ty jsi přece jejich zastánce. Chceš ho vykoupit, aby Elímelekova rodina nezchudla? Pokud ne, pak to vyřeším já.“ Muž se zamyslel. Pak řekl: „Postarám se o to!“

Špatné pro Bóaze, řekli byste si. Ale on měl v kapse ještě jeden triumf, a tak ho použil: „Když to pole koupíš, musíš si vzít Rút, tu moábskou cizinku. A pokud se ti narodí syn, bude patřit jejímu mrtvému manželovi Machlónovi, aby jeho jméno a jeho rod nevymřely.“

Muž rozhořčeně vykřikl: „Odevzdat svého syna? A on později zdědí pole, které jsem koupil? Nejsem přece blázen! Nechci být jejich zastáncem. Ty je vykup!“ Onen muž – nejbližší příbuzný Noemi a Rút nebyl připraven udělat to, co mu Bůh přikázal. Nechtěl přinést oběť, aby vykoupil Noemi z jejího trápení. Aby to potvrdil, sundal si jednu botu a dal ji Bóazovi. V Izraeli to byl

takový podpis na smlouvě. Tím se zřekl toho, že je zastáncem Rút a Noemi. „Vy jste moji svědkové!“ řekl Bóaz starším a přihlížejícím. „Dnes kupuji od Noemi všechno, co patřilo Eímelekovi a jeho synům. Vezmu si také Rút, vdovu po Machlónovi. Pak bude jeho jméno zachováno a jejich rod nevymře.“ A tak Bóaz udělal, co Bůh chtěl. Udělal to rád, protože miloval Boha. A také velmi miloval Rút.

A byla svatba! Bóaz přivedl Rút do svého domu. Nyní už nebyla v Izraeli cizinkou. Díky svému zastánci plně patřila do Božího lidu. Rút byla šťastná a Bóaz také. Těm dvěma se narodil syn. Noemi jim pomáhala a o svého vnuka se starala. Její radost byla veliká! Ženy k ní přiběhly a křičely: „Bůh je velmi dobrý! Dal ti zastánce, který se o tebe postará, až budeš stará. Tvá snacha tě miluje. Postarala se, aby tvé jméno s tebou nezaniklo. Chvála Bohu!“

Noemi objala malého chlapce a modlila se: „Děkujeme ti, Pane Bože, že jsi nám dal tak bohaté dary. Chvála tobě, můj Bože!“

Sousedé jí řekli: „Máš krásného vnuka s krásným jménem Obéd.“ Noemi se usmála. Kdyby věděla, co Bůh pro Obéda naplánoval! To se však nikdy nedozvěděla. My se to ale dozvědět můžeme.

Obéd měl syna jménem Jišaj a ten pak měl vnuka. Toho pravděpodobně znáte. Je to David, který porazil obra Goliáše. Kdyby mohla Noemi spatřit Obédova ještě pozdějšího potomka – Ježíše Krista, tohoto úžasného Zastánce a Vykupitele, jen by žasla a chválila Boha ještě víc.

Jak je dobře, že se Noemi vrátila z Moábu do Betléma! Jak je dobře, že si Rút vybrala Boha a šla s Noemi! Noemi a Rút nevěděly, že Bůh jejich těžké utrpení obrátí v něco úžasného. To bylo jeho tajemství – dárek pro ně… a později i v těch dalších příbězích také dárek pro nás.

Hra „Městská brána“ (kvíz)

Pomůcky: Hrací kostka, postavičky, třeba z Lega/Igráčky/plyšáky/ nakreslené 2D na papír a vystřižené (vhodné je mít jich opravdu hodně).

Pokud dítě správně odpoví, může hodit kostkou a umístit do své „městské brány“ tolik postaviček, kolik hodí na kostce. Kdo má jako první deset svědků v městské bráně?

Kvízové otázky:

1. Co musel udělat takový zastánce? – *Musel se oženit s vdovou.*
2. Proč byl zastánce pro rodinu důležitý? – *Postaral se o chudou vdovu a zajistil mrtvému příbuznému syna.*
3. Jakou radu dala Noemi Rút? – *Aby šla za Bóazem na mlat a řekla mu, že je jejím zastáncem.*

4. Jak reagoval Bóaz? – *Měl z Rút radost a druhý den šel rovnou k městské bráně, aby si promluvil s druhým zastáncem.*
5. Co dělali tehdy v Izraeli místo podpisu smlouvy? – *Zuli si botu a dali ji tomu druhému.*
6. Kdo byl Obéd a co má společného s Ježíšem? – *Byl to syn Rút a Bóaze a Ježíšův předek.*

Přesah

Obédův potomek, který se narodil o 30 generací později v Betlémě (Mt 1) je tvůj Zastánce a Vykupitel Ježíš Kristus! Tento Vykupitel a Zastánce, kterého pro každého z nás poslal Bůh udělal všechno, co Bůh chtěl. Přinesl obrovskou oběť.

Bůh je dobrý. Poslal Bóaze jako vykupitele rodiny. Bůh je velmi dobrý. Poslal Ježíše jako Vykupitele pro celý svět.

Liturgie

Písně

Pomoz mi, můj Pane (NEZ 679)

Biblický text k zapamatování

Ž 31,8

Rituál

Děti drží v ruce malé zrnko (obilí/rýže/korálek). Učitel řekne: „Zrnko je malé. Ale když se o něj někdo postará, může z něj vyrůst velký příběh. Rút měla Noemi. Noemi měla Bóaze. A všichni měli Boha. I my máme Boha – a sebe navzájem.“

Děti položí zrnko do společné misky nebo na talířek, čím symbolicky budují to „sebe navzájem“.

Okénko do bohoslužeb

Farář dá na zem jednu botu a řekne dětem: „V Bibli se někdy nepsaly smlouvy perem. Použila se bota. Kdo botu dal, slíbil: postarám se, nezapomenu, neuteču. Každý z nás má někde svoje místo. A Bůh nechce, aby tu někdo stál bosý.“

Je možné připojit nebo použít jako variantu:

Farář vedle sebe postaví prázdnou židli: „Tady je místo. Někdy, když nás bolí nohy nebo když se nevyznáme v prostoru nebo si prostě chceme sednout, by se nám takové místo hodilo… obzvlášť když je to místo vedle někoho… a ještě lépe vedle někoho, koho mám opravdu rád. Představme si, že Bůh má pro každého z vás, pro každého na světě takovéto volné místo hned vedle sebe. Dnes uslyšíte o příběhu, kde to vypadalo, že to místo už je obsazené, že není – a jak to Bůh obrátil. Vyrazte do nedělní školy, zjistíte víc.“

Modlitba

Pane Bože, díky za tvé dárky; díky za to, že nám dáváš do cesty dobré lidi a tím nám pomáháš. Díky za Rút pro Noemi, díky za Bóaze pro Rút, díky za Ježíše Krista pro mě/pro nás. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Rút 3
Rút 4